

PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040

OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

Yhteenveto saadusta palautteesta
ja niiden käsittely

PIRKANMAAN LIITTO

PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVAN 2040 OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

Yhteenvedo saadusta palautteesta ja niiden käsittely

Tähän raporttiin on koottu Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 11.10.2012 mennessä saatu palaute.

Pirkanmaan maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 1.8.–14.9.2012. Lausuntopyyntöjä lähetettiin 72 taholle. Lausuntoja vastaanotettiin 41 viranomaiselta (kunnat 19 ja muut viranomaiset 22). Asukkaat, yhdistykset, yhteisöt ja yritykset jättivät 29 mielipidettä. Yhteensä vastaanotettiin 70 palautetta. Näistä 49 saapui nähtävilläoloaikana ja 21 nähtävilläoloajan päätyttyä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ei ollut huomauttamista tai lausuttavaa seuraavilla tahoilla:

- Kunnat: Akaa, Hämeenkyrö, Lempäälä, Parkano, Urjala ja Valkeakoski
- Maakuntien liitot: Keski-Suomen liitto
- Muut viranomaiset/yritykset: Fingrid ja Gasum

Seuraavat tahot ovat ilmoittaneet, että he eivät anna lausuntoa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta:

- Kunnat: Mänttä-Vilppula
- Maakuntien liitot: Satakuntaliitto,
- Muut viranomaiset: sisäasianministeriö ja valtiovarainministeriö
- Yhdistykset, yhteisöt ja yritykset: Etelä-Pirkanmaan seutuhallinto, Logistiikkayritysten liitto ja Suomen huolintaliikkeiden liitto

Tässä palauteraportissa vastataan suoraan jokaiseen palautteeseen. Vastaukset on pyritty antamaan sillä tarkkuudella kuin tässä maakuntakaavatyön vaiheessa (osallistumis- ja arviointisuunnitelma) on mahdollista sekä maakuntakaavalle ominaisella tarkkuustasolla. Palautteet on ryhmitelty seuraavasti:

- Kunnat
- Maakuntien liitot
- Muut viranomaiset
- Yhdistykset, yhteisöt ja yritykset
- Asukkaat

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan palautteiden pohjalta tehtävät muutokset on korostettu alleviivauksin palautteen käsittelyn yhteydessä.

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
KUNNAT	4
Kangasala (kaavoituslautakunnan hyväksymä 9.10.2012)	4
Kihniö	4
Nokia	4
Orivesi	5
Pirkkala	6
Punkalaidun ja Sastamala	7
Pälkäne	7
Ruovesi	7
Tampere	8
Virrat	8
Ylöjärvi	9
MAAKUNTIEN LIITOT	10
Etelä-Pohjanmaan liitto	10
Hämeen liitto	10
Pohjanmaan liitto	10
Päijät-Hämeen liitto	11
MUUT VIRANOMAISET	12
Liikennevirasto	12
Länsi-Suomen sotilasläänin Esikunta	12
Metsähallitus	13
Museovirasto	13
Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	14
Pirkanmaan maakuntamuseo	15
Pääesikunta, Logistiikkaosasto	16
Satakunnan lennosto	16
Sosiaali- ja terveysministeriö	16
Trafi, Liikenteen turvallisuusvirasto	16
Tukes, Turvallisuus ja kemikaalivirasto	17
YHDISTYKSET, YHTEISÖT JA YRITYKSET	18
Ampumaharrastuksen Pirkanmaan alueellinen neuvottelukunta	18
Etelä-Alvari, Kaakkois-Alvari, Länsi-Alvari (Tampereen kaupungin alueelliset työryhmät)	18
Hervanta-Seura ry, Suomen Ympäristökamari ja Suomen Maankäytön Seura	20
Kangasalan Melojat ry	20
Kangasalan Välkkyvä Vesijärvi ry	21
Koivistonkylän Omakotiyhdistys ry	21
Metsänomistajien liitto, Länsi-Suomi	21
MTK-Pirkanmaa	22
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry	23
Pirkanmaan taidetoimikunta, Pirkanmaan aluetaidemuseo, Tampereen Taiteilijaseura ry	24
Pirkkalan Vasemmistoliitto ry	24
Rudus Oy	25
Suomen Leirintäalueyhdistys	25

Suomen melonta- ja soutuliitto, Tampereen Tako, Kangasalan Melojat ry	25
Suomen riistakeskus	26
Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä (kuntajohtajakokous hyväksynyt 5.10.2012)	26
Valkeakosken Seudun Kehitys Oy	27
Ylöjärven Pinsiön Kyläyhdistys	27
ASUKKAAT	29
Kivikytö Tatu	29
Kivimäki Anne-Maija	29
Kuparinen Esa	30
Lahti Tapio	30
Lampinen Reima	30
Lähdeniemi Tuula	30
Mäkkylä Aarre	30
Rassi Marja	30
Vahela Eeva, Armas Vahelan perikunta	31

Palautteen keskeinen sisältö

Palautteen käsittely

KUNNAT

Kangasala (kaavoituslautakunnan hyväksymä 9.10.2012)

- OAS:ssa esitetyt selvitykset ovat tarpeen tulevien maankäyttöratkaisujen ja niiden vaikutusten arvioinnin kannalta. Osallistumismenettelyt antavat asukkaille, kunnille ja niiden luottamushenkilöille mahdollisuuden ottaa kantaa laajoihin alueiden käytön kokonaisuuksiin.
- Kangasalan keskeiset tavoitteet maakuntakaavalle ovat: yhdyskuntarakenteen eheyttäminen, kuntakeskuksen kehittäminen asumisen, liike-elämän ja julkisten palveluiden keskuksena, aluekeskusten monipuolinen kehittäminen ja rakenteellinen eheyttäminen, asumisen monipuolistaminen, joukkoliikenteen laatukäytävän tukeminen tehokkaalla täydentävän asumisen vyöhykkeellä ja kävelyn ja pyöräilyn tukeminen maankäytöllisin ratkaisuin sekä taajamien ja maaseudun roolien tunnistaminen ja niille ominaisten elinkeinojen kehittämismahdollisuuksien turvaaminen.
- Maakuntakaavassa pyritään laajaan osallistumiseen ja vuorovaikutteiseen suunnitteluotteeseen.
- Pirkanmaan liitto pitää Kangasalan esittämiä tavoitteita maakuntakaavan kannalta tärkeinä. Kaavan tavoitteita on jatkossa mahdollista täydentää mm. yhdyskuntarakenteen eheyttämisen, keskustojen ja aluekeskusten kehittämisen, asumisen monipuolistamisen sekä joukkoliikenteen laatukäytävien ja kevyen liikenteen edellytysten tukemisen osalta. Keskeinen vaihe tavoitteiden täydentämisessä ovat laadittavat maankäyttövaihtoehdot. Myös erityyppisten elinkeinojen kehittäminen tunnistetaan.

Kihniö

- Porin-Haapamäen radan tulevat käyttömahdollisuudet tulisi ottaa huomioon siten, että se mainittaisiin selvitysten (s. 16) alla.
- Selvitysluettelo (s. 16) on esimerkinomainen, **MUUTOS OAS:IIN: Pori-Haapamäen radan selvitys lisätään OAS:n selvitysluetteloon.**

Nokia

- Oikoratatyössä tulee vielä tutkia vaihtoehto, jossa ratalinja kulkee Rajasalmen siltojen itäpuolella, niin että hyödynnetään Myllypuron teollisuusraide liittymänä pohjoiseen ja asutuksen kohdalla rata sijoitetaan tunneliin.
- VE1 ratalinjauksella on Nokian näkemyksen mukaan lähinnä negatiivisia vaikutuksia alueelle (poikkeaa yleiskaavoista, pirstoo alueita, maisemahaitta, estää kehityksen, melu, värinä ja kulkurajoitukset), radan vaikutuksia tulee selvittää vaikutustenarvioinnissa korostetun puolueettomasti ja asiapitoisesti.
- Tampereen läntisen oikoradan linjauksen sijainnin määrittäminen sisältyy Pirkanmaan maakuntakaava 2040 -valmistelutyöhön. Maakuntakaavan valmistelutyön rinnalla Liikennevirasto yhdessä Pirkanmaan liiton kanssa käynnistää oikoradan esisuunnittelun vuodenvaihteessa 2012–2013. Oikoratatyössä tullaan vielä arvioimaan erilaisia vaihtoehtoja. Nokian kaupungin esittämä vaihtoehto merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten ja asiasta neuvotellaan Nokian kaupungin kanssa.
- Oikoradan osalta tullaan asiapitoisesti arvioimaan vaikutuksia maakuntakaavan ja suunnittelutyön edellyttämällä tarkkuustasolla yhteistyössä eri viranomaisten kanssa.
- Aiheellista laatia MRA 10 § mukaisesti selvitys siitä,
- Maakuntakaavan selvitykset laaditaan MRL:n

mitä taloudellisia vaikutuksia yksittäistä hanketta (esim. oikorata) koskevalla merkinnällä tulee olemaan yksityisten Nokian kaupunkilaisten omistamien asuntojen tai kiinteistöjen arvoon, ja sitä kautta heidän yhteiskunnalliseen asemaansa sekä sosiaaliin ja taloudellisiin olosuhteisiinsa.

- OAS:sta puuttuu kohdasta Maakuntakaavan oikeusvaikutukset maininta, että maakuntakaavan merkintä voi olla lunastusperuste MRL 99 § (lisättävä).
- Mahdollisen lunastuksen aiheuttavan kaavamerkinnän vaikutuspiirissä olevien kiinteistöjen omistajille on heti kaavatyön alkuvaiheessa selvitettävä, millainen lunastusmenettely tulee olemaan, lunastusperusteet ja arvio lunastushinnasta.

mukaisiksi, siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

- Maankäyttö- ja rakennuslaki antaa mahdollisuuden käyttää lunastamista alueen hankkimiseksi maakuntakaavan toteuttamista varten. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että lunastaminen on tarpeellista maakuntakaavan toteuttamiseksi maakuntakaavassa väestön yhteisiä tarpeita varten osoitetun alueen osalta. Maakuntakaava voi oikeuttaa alueen lunastamiseen edellä mainituissa tilanteissa, mutta maankäyttö- ja rakennuslaki ei velvoita lunastamiseen. Maakuntakaavassa osoitetut alueet voivat tulla lunastuksen kohteeksi myös erityislainsäädännön, kuten esimerkiksi luonnonsuojelulain perusteella. Maakuntakaavan tehtävänä on ennen kaikkea ohjata yksityiskohtaisempaa suunnittelua. MRL 63 §:n mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma laaditaan osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä, niiden toteuttamistavoista sekä kaavan vaikutusten arvioinnista. Sen tehtävänä on lisäksi kuvata mm. maakuntakaavan tehtävää maakunnan suunnittelussa, kaavan sisältöä, lähtökohtia ja tavoitteita sekä viranomaisyhteistyötä. Lunastaminen kaavan toteuttamiseksi MRL:n tai muun lainsäädännön kuten esim. luonnonsuojelulain nojalla ei ole ensisijainen kaavan toteuttamistapa eikä sitä ole tarpeen kuvata osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa. Asia merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua (kaavaselostuksen valmistelua) varten.
- Tampereen läntisen tavararadan suunnittelu- ja vuorovaikutusprosessi suunnitellaan ko. selvityksen yhteydessä. Selvityksessä kuvataan tarkemmin sen kytkeytyminen maakuntakaavatyöhön.
MUUTOS OAS:IIN: Myös OAS:iin lisätään kuvaus, miten pitkäkestoiset erillisselvitykset kytkeytyvät maakuntakaavan valmisteluun.

Orivesi

- OAS:ia on tärkeää päivittää koko kaavaprosessin ajan.
- Lisäselvityksiä mm. kaivoskivennäisistä ja niiden vaatimat varaukset tulee ottaa huomioon kaavan laadinnassa sekä selvittää mahdolliset ristiriidat muun
- OAS:ia päivitetään tarkoituksen mukaisissa vaiheissa koko kaavaprosessin ajan ja pidetään nähtävillä Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 nettisivuilla (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>)
- Kaivoskivennäisiin liittyvät jo tehdyt selvitykset kootaan ja niiden perusteella otetaan kantaa toimialan huomioon ottamiseen maakuntakaavassa.

maankäytön kanssa.

- Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma sekä siihen liittyvä aineisto tulee huomioida.
- Oriveden käynnistytävä keskustan osayleiskaavahanke tulee myös huomioida.
- Kaupunkiseudun kuntien yhdyskuntarakenteelliset ja rakentamisen kasvupaineisiin liittyvät eroavaisuudet tulee huomioida.
- Kyläverkoston kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota (tarpeen tarkentaa kylä ja kyläverkosto - käsitteiden sisältöä vastaamaan olemassa olevaa sekä tavoiteltavaa tilannetta Pirkanmaalla, Pirkanmaalla on kyliä, raitiasumista ja yksittäisten talojen muodostamaa haja-asutusalueita).
- Oriveden keskustaajaman osalta tulee varata riittävästi laajenemisalueita huomioiden maankäytölle rajoitteita aiheuttavat tekijät.
- Vuorovaikutteinen karttapohjainen palautejärjestelmä on hyvä, mutta työryhmiä, työpajoja ja kuntakohtaisia tapaamisia tulee järjestää riittävästi.
- Kaupunkiseudun rakennesuunnitelma tausta-aineistoinen kuten myös Oriveden keskustan osayleiskaava ovat osa kuntien lähtötietokokonaisuutta, joka tullaan huomioimaan kaavatyössä.
- Kaupunkiseudun kuntien yhdyskuntarakenteelliset ja rakentamisen kasvupaineisiin liittyvät eroavaisuudet tunnistetaan Pirkanmaan liitossa ja huomioidaan suunnittelussa.
- Kyläverkon kehittäminen on yksi maakuntakaavatyön kysymyksistä, johon tullaan tarkemmin paneutumaan kaavatyön edetessä.
- Merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua varten.
- Työryhmiä, työpajoja ja kuntakohtaisia tapaamisia tullaan järjestämään aktiivisesti.

Pirkkala

- Maakuntakaavan rooli tulisi OAS:n tavoitteiden mukaisesti olla strateginen visio tulevaisuuteen.
- Kaupunkiseudun rakennesuunnitelman hyödyntäminen on maakuntakaavatyössä tärkeää.
- Pirkkalan Naistenmatkantie joukkoliikennekäytävänä ja siihen liittyen raitiotievaraus tulee huomioida maakuntakaavassa.
- Maakuntakaavassa tulee esittää seudulliset tavoitteet asukasmääristä (rakennesuunnitelman asukasmäärätavoitteet tullaan Pirkkalan osalta saavuttamaan jo aiemmin, tästä johtuen maltillinen asukasmäärätavoitteen nosto on Pirkkalassa tarpeen).
- Suuret kalliokiviainesten ottoalueet, niiden lukumäärä- ja kapasiteettitarpeet tulisi ratkaista maakuntakaavoituksella.
- Maakuntakaavan selvityksissä tulisi tarkastella rakentamisessa syntyvien ylijäämämaiden ja muiden primäärisiä kiviaineita korvaavien
- Maakuntakaava 2040 tulee tavoitteen mukaisesti olemaan strateginen suunnitelma.
- Kaupunkiseudun rakennesuunnitelma on osa kuntien lähtötietokokonaisuutta, joka tullaan huomioimaan kaavatyössä.
- Pirkkalan Naistenmatkantien rooli tullaan käsittelemään kaavatyön edetessä.
- Maakuntakaavassa tullaan esittämään seudulliset väestötavoitteet vuoteen 2040 asti.
- Kiviainesasioita käsitellään POSKI-selvityksessä, joka on yksi maakuntakaavan taustaselvityksistä.
- Maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät kalliokiviainesten ottoalueet osoitetaan selvityksen perusteella maakuntakaavassa. POSKI-hankkeelle on

ylijäämämateriaalien hyötykäytön mahdollisuuksia.

- Pirkkalan kannalta tarpeellisia päivityksiä (merkintätarpeita) nykyiseen maakuntakaavaan: Sankilan pellot (ca, A taajamatoimintojen alue), Partola (C alue- tai kohdealuemerkintä), Oikorata (yksi ratalinjausten tarkka sijainti), Linnakallio (KM), Puskiaisten oikaisu ympäristöineen (ympäröivän alueen maankäytön merkinnät TP, T, V), 2-kehän linjaus ympäristöinen (ympäröivän alueen maankäytön merkinnät TP, T, V), Toivio (A - aluevarauksen laajentaminen kiinni Linnakallioon, Lentökenttä (2. kiitotien tarpeen ratkaisu selvityksin), viheryhteysmerkintä (Pirkkala, Lempäälä, Tampere).

haettu rahoitusta.

- Pirkkalan kunnan päivitystarpeet Pirkanmaan maakuntakaavaan merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.

Punkalaidun ja Sastamala

- Kuntien lausunnot ovat keskenään samanlaiset.

- OAS:ssa on monipuolisesti selostettu maakuntakaavan merkitystä ja asemaa.

- Konkreettisten oikeusvaikutusten seikkaperäisempi selostaminen saattaisi motivoida osallisia aktiivisuuteen prosessin aikana esim. vaikutukset vähittäiskaupan suuryksiköiden kaavoitukseen ja lausuntopyyntövelvoitteiden lisääntyminen.

- Osallistumistaulukkoon (s. 21) oma sarakkeensa kuntaosallisia varten ja kunnille aikaa sisäiseen keskusteluun kulloiseenkin asiaan liittyen.

- Tärkeää pysyä esitetyssä nopeassa aikataulussa, jotta kaava on valmistuessaan tuore ja kehitystä elvyttävä.

- **MUUTOS OAS:IIN:** OAS:ia voidaan paikoin täsmentää MRL:n sisältövaatimusten osalta.

- **MUUTOS OAS:IIN:** Osallistumistaulukkoon (s. 21) lisätään oma sarakkeensa kuntaosallisia varten.

- Pirkanmaan liitto pyrkii esitettyyn aikatauluun. Tämä vaatii myös kunnilta ja muilta sidosryhmiltä aktiivista osallistumista.

Pälkäne

- Pälkäneen kunta toivoo, että sen kehityskuvatyö otetaan kunnan osalta pohjaksi maakuntakaavaa laadittaessa.

- Pälkäneen kehityskuvatyö on osa kuntien lähtötietokokonaisuutta, joka tullaan huomioimaan kaavatyössä.

Ruovesi

- OAS:ssa on riittävästi huomioitu kuntien osallistuminen.

- Ruoveden kunta haluaa olla mukana vaikuttamassa mm. tieverkoston kehittämiseen ja ylläpitoon, vesistöreitistöjen kehittämiseen, matkailun kehittämiseen, virkistys- ja ulkoilureitistöjen kehittämiseen ja päivittämiseen, maa-ainesten ottoalueiden selvittämiseen sekä

- Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua maakuntakaavakaavatyöhön.

- Kunnille tullaan tarjoamaan mahdollisuutta osallistua erilaisiin maakuntakaavaa koskeviin teemaryhmiin. Osallistumisesta neuvotellaan kuntien kanssa.

Tampere

- **Maakuntakaavan säännöllinen tarkistaminen turvaa seudun tasapainoisen kehittämisen. Kehittämistavoitteiden ulottaminen kansallisiin ja kansainvälisiin kysymyksiin on keskeistä.**
- **Tavoitteiden määrittely on vaihtoehtoisten skenaarioiden pohjalta tarkoituksenmukaista.**
- **Tampereen kantakaupunkia koskeva yleiskaavatyö on käynnistymässä 2013 (aikajänne 2040). Työssä tavoitteina ovat kaupungin kasvun suuntaaminen rakennetun ympäristön ja arjen toiminnallisuuden uudistamiseen, sekä toimintamahdollisuuksien arvioiminen kasvihuonepäästöjen ja energian kulutuksen vähentämiseksi.**
- **Tavoitteiden, ratkaisuvaihtoehtojen ja työskentelyn tarkoituksenmukainen yhteensovittaminen on perusteltua molempien kaavatoiden osalta.**
- **Tampereella vireillä oleva tuulivoimahanke tulisi olla osana maakuntakaavassa tehtävää tarkastelua.**
- Tampereen kaupungin tavoin Pirkanmaan liitto näkee tärkeänä, että maakuntakaava uudistetaan säännöllisesti ja että se sisältää sekä kansallisia että kansainvälisiä kehittämistavoitteita sekä erilaisten kehityspolkujen tutkimista.
- Pirkanmaan liitto kannattaa maakuntakaavan laadinnan ja Tampereen kantakaupungin yleiskaavatyön nivomista yhteen tavoitteiden, ratkaisuvaihtoehtojen ja työskentelyn osalta.
- Tuulivoimaselvityksessä ei ole mukana alueita, joissa tuulivoimahanke on vireillä tai alueella tehdään kattavia selvityksiä hankkeen perustamiseksi. Tampereella vireillä oleva tuulivoimahanke huomioidaan maakuntakaavassa, mikäli hanke on maakuntakaavassa osoitettavaa kokoluokkaa, alueella tehtävät selvitykset osoittavat alueen olevan potentiaalinen tuulivoima-alue ja ristiriitaa muun maankäytön näkökulmasta ei ole.

Virrat

- **Pirkanmaan aluetta tulee aidosti kehittää monikeskuksisena, kaupunkien ja maaseudun sekä kylien kokonaisuutena.**
- **Maakuntakaavaa laadittaessa on huomioitava viimeaikaiset tutkimukset, jotka osoittavat, että kaupunkilaisen ja maalaisen hiilidioksidijalanjäljet ovat käytännössä yhtä isot.**
- **Elämisen ja elinkeinotoiminnan edellytykset tulee varmistaa koko maakunnassa mm. siten, että rakentamisen keskusalueiden ulkopuolelle nähdään keskeisenä keinona toteuttaa viihtyisän asumisen tavoitteet.**
- **Paikallisia yrityksiä ja yhdistyksiä tulee kuulla kaavan**
- Maakuntakaavan tavoitteena on varmistaa eläminen ja elinkeinotoiminta koko maakunnassa.
- Erilaiset tutkimukset ovat osa lähtötietokokonaisuutta, joita tullaan hyödyntämään erityisesti erilliselvityksissä.
- Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita

valmistelun aikana laajasti.

- Suunnitelma on tehtävä myös Haapamäki-Pori –radan käyttöönotosta.

osallistumiseen ja vuorovaikutukseen.

- **MUUTOS OAS:IIN:** Pori-Haapamäen radasta on käynnistynyt selvitys, joka lisätään OAS:n selvitysluetteloon (s.16).

Ylöjärvi

- **Maakuntakaavan uudistaminen on erittäin tärkeä asia.**
- **Maakuntakaava tulisi uudistaa ripeää aikataulua noudattaen.**
- **Korostetaan yleispiirteistä strategista maakuntakaavaa.**

- Pirkanmaan liitto pyrkii esitettyyn aikatauluun. Tämä vaatii myös kunnilta ja muilta sidosryhmiltä aktiivista osallistumista.

- Tavoitteena on laatia strateginen maakuntakaava.
-

MAAKUNTIEN LIITOT**Etelä-Pohjanmaan liitto**

- **OAS:n** kytkeminen tiiviimmin Pirkanmaan maakuntaan lisäksi **OAS:n** havainnollisuutta (esimerkinomaiset viittaukset Pirkanmaan alueisiin ja temaattiset kartat).
- **OAS** tulee päivittää nettiin. Internet-sivut ovat selkeät ja sisällöltään tarkoituksenmukaiset.
- **Pirkanmaan** kehitys kytketään maakuntakaavan tavoitteissa myös ympäröiviin maakuntiin ja kansalliseen kehittämiseen (Helsinki-Tampere-SeinäJoki-Oulu -kehityskäytävä ja vt9 merkittäviä kansallisen aluekehittämisen kannalta).
- **Maakuntakaavan** tavoitteet ovat linjassa **VAT:n** ja **Etelä-Pohjanmaan** tavoitteiden kanssa.
- Merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten ja pyritään huomioimaan esim. kaavaselostuksessa.
- **OAS:ia** on tarkoitus päivittää koko kaavaprosessin ajan ja pitää nähtävillä Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 nettisivuilla (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>).
- **Etelä-Pohjanmaan** liiton tavoin **Pirkanmaan** liitto pitää tärkeänä maakuntakaavan kytkeytymistä ympäröiviin maakuntiin ja kansalliseen kehittämiseen erityisesti liikenneverkon osalta.

Hämeen liitto

- **Maakuntien** vuoropuhelun ja yhteistyön jatkaminen.
- **HHT-vyöhykkeen** yhteinen kehittäminen.
- **Pirkanmaan** liitto haluaa nähdä hyvän yhteistyön jatkuvan Hämeen liiton kanssa.
- **HHT-vyöhykkeen** kehittäminen on maakuntien yhteinen tavoite, jota tulee viedä eteenpäin.

Pohjanmaan liitto

- **Kaavalla** on kunnianhimoiset, mutta realistiset tavoitteet ja aikataulu.
- **Maakuntakaavan** tavoitteet antavat kattavan ja hyvän lähtökohdan kaavan valmistelulle. Tavoitteiden saavuttamiseksi kaavassa on käsiteltävä kaikkia yhdyskuntarakenteeseen, liikennejärjestelmään ja palveluverkoston toimivuuteen sekä asumiseen että ympäristön käyttöön liittyviä tarpeita.
- **Pohjanmaan** liitto toivoo hyvän yhteistyön jatkuvan.
- **Pohjanmaan** kokonismaakuntakaava tarkoitus aloittaa vuonna 2014.
- **Pirkanmaan** liitto pyrkii esitettyyn aikatauluun. Tämä vaatii myös kunnilta ja muilta sidosryhmiltä aktiivista osallistumista.
- **Maakuntakaavatyössä** lähtökohtana on maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen sekä ympäristön huomioiva kokonaisvaltainen suunnittelunäkökulma.
- **Pirkanmaan** liitto haluaa nähdä hyvän yhteistyön jatkuvan **Pohjanmaan** liiton kanssa.

Päijät-Hämeen liitto

- **Päijät-Hämeen liitto toivoo, että viranomaisneuvotteluun toimitetut kommentit huomioidaan virkamiesvalmistelussa.**
 - Viranomaisneuvottelua varten annetut kommentit on merkitty muistiin jatkosuunnittelua varten.
-

MUUT VIRANOMAISET

Liikennevirasto

- Kaavatyön yhteydessä on tärkeää tarkastella koko liikennejärjestelmää ja siihen liittyviä aluevarauksia yhdessä asutuksen, muiden toimintojen ja ympäristösuunnittelun kanssa.
- Erityisesti raideliikenteen ratkaisuja on tarkasteltava valtakunnallisesta näkökulmasta, koska Tampere on junaliikenteen valtakunnallisesti keskeinen paikka.
- Lähijunaliikenne on Tampereen seudun näkökulmasta ratkaistava asia (liittyy osapuolten sitoutuminen ostoihin ja infrainvestointeihin merkittäväällä rahoitusosuudella).
- Liikennevirasto on käynnistämässä Tampereen läntisen oikoradan esisuunnittelua ja esittää, että OAS:iin lisätään kuvaus radan suunnitteluprosessin kytkemisestä maakuntakaavan suunnitteluprosessiin, sekä kuvaus vuoropuhelun toteuttamisesta ja suunnitteluvastuiden jakamisesta (määrittelyssä voi hyödyntää lento- ja itäradan kokemuksia).
- Maakuntakaavatyössä lähtökohtana on maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen sekä ympäristön huomioiva kokonaisvaltainen suunnittelunäkökulma.
- Raideliikenteen kehittämisessä huomioidaan vahvasti valtakunnallinen näkökulma ja tehdään yhteistyötä valtion toimijoiden kanssa.
- Lähijunaliikennettä tullaan kaavatyössä tarkastelemaan osana maakunnallista joukkoliikennejärjestelmää ja aluerakennetta.
- **MUUTOS OAS:** OAS:iin lisätään yleispiirteinen kuvaus siitä, miten pitkäkestoiset erilliselvitykset kytkeytyvät maakuntakaavan valmisteluun. Yksittäisten projektien prosessikuvauksia ei lisätä maakuntakaavan OAS:iin, vaan prosessikuvaus on luettavissa maakuntakaavan 2040 Internet-sivuilta. Siellä kuvataan tarkemmin, kuinka radan suunnitteluprosessi kytketään maakuntakaavan suunnitteluprosessiin, kuinka vuoropuhelu toteutetaan ja kuinka suunnitteluvastuut jakautuvat mm. Liikenneviraston ja Pirkanmaan liiton kesken. Suunnitteluprosessin määrittelyssä hyödynnetään Liikenneviraston kokemuksia lento- ja itäradan suunnittelusta.

Länsi-Suomen sotilasläänin Esikunta

- Ampuma- ja harjoitusalueiden, varastojen ja lentokenttien ympäristöön ei tule sijoittaa uutta asutusta tai melulle herkkää toimintaa, jotta Puolustusvoimien toiminnalle voidaan varata riittävät toimintamahdollisuudet (esim. VAT).
- Merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.
- Kaavaa laadittaessa tulee soveltaa Ympäristöministeriön raporttia "Suomen ympäristö 38/2006, Puolustusvoimien ampumatoiminta maankäytön suunnittelussa ja ympäristölupamenettelyssä, ampumaratatyöryhmän mietintö".
- Kaavaa laadittaessa tullaan noudattamaan maakuntakaavoitusta koskevia voimassa olevia ohjeita ja määräyksiä.
- Puolustusvoimien edustajat haluavat jatkossakin olla mukana tuulivoimahankkeissa.
- Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua maakuntakaavatyöhön. Puolustusvoimien kanssa

- Pirkanmaan liiton tulisi vaikuttaa kuntien rakennusjärjestyksiin ja yleiskaavoihin liittyen, että yli 50 metriä korkeista tuulivoimaloista pyydetään aina erillinen lausunto Pääesikunnalta ja Ilmavoimilta.
 - Puolustusvoimien aluevaraukset (lueteltu 13 aluetta) tulee ottaa huomioon maakuntakaavassa.
 - Puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueiden melualueet suunnittelu- ja rakentamismääräyksineen sekä varastojen alueet ja niiden suoja-alueet määräyksineen tulee ottaa huomioon.
 - Parkano-Niinisalo -ratayhteyden säilyttäminen käyttökunnossa on tärkeää.
 - Pori-Parkano-Haapamäki rataosuus tulisi kunnostaa ja avata uudelleen liikenteelle.
 - Myös puolustusvoimien kaapelilinjat tulee huomioida.
 - Selvitys- ja kehittämisaluemerkinnöissä kysyttävä puolustusvoimien kantaa ja määräyksiin tulee lisätä teksti, joka turvaa jatkosuunnittelussa puolustusvoimien toimintaedellytykset käytössään olevalla alueella.
 - Kaavan laatimiseksi toimitetaan tarvittavat tiedot (Pirkkalan ampumaradan melualueet toimitettu mielipiteen mukana).
- jatketaan yhteistyötä.
 - Pirkanmaan liitto vaikuttaa kuntien kaavoitukseen lähinnä lausunntomenettelyn ja viranomaisneuvottelujen kautta. Tällöin lausutaan maakuntakaavan sisällöstä.
 - Puolustusvoimien aluevaraukset, alueiden melu- ja suoja-alueet sekä muut puolustusvoimien toiminnot tullaan huomioimaan kaavaa laadittaessa.
 - Parkano-Niinisalo -rata on osoitettu Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa yhdysratana. Parkano-Niinisalo -radan säilyttäminen on Pirkanmaan liiton tavoite.
 - Pori-Parkano-Haapamäki -rataa tarkastellaan erillisessä selvityksessä.
 - Puolustusvoimien kaapelilinjat huomioidaan niiltä osin kuin niillä on maakunnallista tai seudullista merkitystä.
 - Selvitys- ja kehittämisaluemerkinnöistä tullaan tarvittaessa neuvottelemaan puolustusvoimien kanssa.
 - Puolustusvoimilta pyydetään lausunnot kaavaluonnoksesta ja -ehdotuksesta.
 - Pirkanmaan liitto kiittää maakuntakaavatyössä tarvittavien tietojen toimittamisesta.

Metsähallitus

- OAS on laadittu kattavasti ja siinä mainittujen asiakokonaisuuksien osalta on hyvä tarkastella Pirkanmaan maakuntaa.
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040 laaditaan kokonaismaakuntakaavana, jossa käsitellään kaikki alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen kannalta tärkeät aihealueet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeelliset alueet.

Museovirasto

- OAS on hyvin laadittu. Museovirasto ehdottaa, että s.16 "Maakunnallisten kulttuuriympäristöjen tarkastaminen" muutetaan muotoon "Maakunnallisten kulttuuriympäristöjen ja kohteiden tarkistaminen ja kattava päivitys"
- Maakuntakaavan taustaselvitykset tehdään maakuntakaavoituksen vaatimalla tarkkuudella. Taustaselvityksistä neuvotellaan asianomaisten viranomaisten kanssa.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

- Maankäyttövaihtoehtojen laadinta edellyttää maakunnan nykytilan kuvausta suhteessa asetettuihin yleistavoitteisiin sekä tarkentavien selvitysten laadintaa ja analysointia. Laadinnassa käytettävä tietopohjan sisältö sekä vaihtoehtojen käsittelyn osallistumis- ja arviointimenettely on tarpeen kuvata OAS:ssa tarkemmin. Kuulemisen tulee maankäyttövaihtoehtojen osalta olla laajaa ja alueellisesti kattavaa.
- Sektoreiden (eri osakokonaisuuksien selvitykset ja niiden hankeryhmät) välinen vuoropuhelu on tarpeen ohjelmoida työtä aloitettaessa. Erityisesti asumisen, työpaikkojen, palveluverkon ja liikenteen suunnittelu tulee liittää saumattomasti toisiinsa.
- Ekologisen verkoston turvaamiseksi tulee tarkastella mm. maakunnallisten viher- ja suoja-alueiden riittävyttä ja ajantasaisuutta.
- Valtakunnallista maantieverkkoa koskevista suunnitelmista on sovittava erikseen ELY-L:n kanssa.
- Merkintäperiaatteet kehitettävien liikenneväylien osalta voidaan tarkistaa.
- Kanta- ja seututieksymykset on otettava tarkasteluun.
- Liityntäliikenteen kehittämismahdollisuuksien selvittäminen on hyvä asia.
- Keskeistä myös ELYn toimivalta-alueen joukkoliikenteen järjestämistä koskevat kysymykset.
- Ympäristöministeriö käsittelee maakuntakaavaa koskevat valitukset ja vahvistaa kaavan, mutta ei ole osallinen maakuntakaavaa laadittaessa.
- Ajantasainen OAS ja selvitykset tulee olla jatkuvasti kaikkien osallisten käytettävissä.
- Maankäyttövaihtoehtojen laatimisen suunnittelu on aloitettu. **MUUTOS OAS:IIN:** OAS:ia on mahdollista täydentää tältä osin.
- Pirkanmaan liitto pitää erittäin tärkeänä asumisen, työpaikkojen, palveluverkon ja liikenteen suunnittelun liittämistä saumattomasti toisiinsa ja on varautunut yhteen sovittavan maankäytön suunnittelun ohjelmointiin jo työn alkuvaiheessa. Esimerkiksi maankäyttövaihtoehtojen laatiminen on osa sektoreiden välistä vuoropuhelua.
- Pirkanmaan liitto pitää tärkeänä viherverkon turvaamista. Pirkanmaan liitto merkitsee ELY-keskuksen esityksen muistiin jatkosuunnittelua varten.
- Liikenteen osalta yhteistyötä tullaan tekemään ELY-keskuksen liikennepuolen kanssa.
- Tiestö, liityntäliikenne ja joukkoliikenne sekä niiden liittyminen muuhun aluerakenteeseen tullaan tarkastelemaan maakuntakaavatyössä riittävällä tarkkuustasolla (myös merkintäperiaatteet).
- **MUUTOS OAS:IIN:** Ympäristöministeriö poistetaan osallisten luettelosta.
- OAS:ia päivitetään tarkoituksen mukaisissa vaiheissa koko kaavaprosessin ajan. OAS ja maakuntakaavan taustaselvitykset ovat saatavilla ajantasaisesti Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 nettisivuilla (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>).

Pirkanmaan maakuntamuseo

- OAS:iin tulee kirjata yhdeksi maakuntakaavan tavoitteista kulttuuriympäristön vaalimisen edistäminen.
- Myöhemmin tulee pohdittavaksi, miten kulttuuriympäristön tarjoamat mahdollisuudet voidaan paremmin valjastaa osaksi alueiden kehittämistä, ja millä tavoin kulttuuriympäristökysymykset ovat aidosti osa suunnitteluprosessia.
- Rakennetun kulttuuriympäristön tietoja tulee päivittää erityisesti sotien jälkeisen rakennuskulttuurin ja maiseman osalta. Rakennetun kulttuuriympäristön ja kulttuurimaiseman selvitys on päivitettävä ja selvitysten tavoitteeksi on asetettava kokonaisvaltaisen tiedon tuottaminen kulttuuriympäristön arvoista ja ominaispiirteistä.
- Maakuntakaavan tietopohja ja laadittavat selvitykset -kohdassa luettelon otsikko muotoon "Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt sekä kiinteät muinaisjäänneökset".
- Erityistä huomiota tulee kiinnittää historiallisen ajan sekä ranta-alueiden muinaisjäänneösten inventoinnin ajantasaisuuteen ja kattavuuteen.
- Selvitysten ja aiemman tiedon avulla tulee voida arvioida luotettavasti maakuntakaavan vaikutukset arkeologiseen perintöön.
- Perusselvitysten avulla voidaan määrittellä aluekokonaisuudet, jotka on syytä merkitä maakuntakaavakartalle yksittäisten kohteiden lisäksi sekä määrittää Pirkanmaan vanhimman kulttuuriympäristökerrostuman tärkeimmät ominais- ja erityispiirteet.
- Arkeologisissa inventoinneissa tulee noudattaa voimassa olevia Museoviraston ohjeita sekä valmisteilla olevia Suomen arkeologian laatuvaatimuksia (SALAVA) (tai SALAVA 2012).
- Vedenalaisen kulttuuriperinnön osalta on pyydettävä
- Maakuntakaavan tavoitteeksi on kirjattu, että kulttuuriympäristön merkittävimmät arvot tunnistetaan ja ne huomioidaan maankäytössä. Pirkanmaan liitto katsoo, että kulttuuriympäristön vaaliminen on siten huomioitu osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa. Lisäksi Pirkanmaan liitto toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset tavoitteet mm. maiseman ja kulttuuriperinnön vaalimisesta maakuntakaavatyössä on esitetty OAS:n sivulla 12.
- Alueiden kehittämisen näkökulma merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua varten. Kulttuuriympäristöt pirkanmaalaisena voimavarana huomioidaan kaavatyössä.
- Rakennetun kulttuuriympäristön ja kulttuurimaiseman tietoja tullaan päivittämään maakuntakaavan edellyttämällä tarkkuudella.
- Maakuntakaavan tietopohja ja laadittavat selvitykset -kohdassa otsikossa "Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt" tullaan huomioimaan muinaisjäänneökset.
- Inventointeja ja vaikutusten arviointeja tullaan tekemään strategisen maakuntakaavan edellyttämällä tarkkuustasolla kaavatyön eri vaiheissa. Selvityksistä neuvotellaan asianomaisten viranomaisten kanssa.
- Selvityksissä tullaan noudattamaan voimassa olevia ohjeita ja määräyksiä.
- Lausuntoja tullaan pyytämään kunkin aihealueen

Pääesikunta, Logistiikkaosasto

- Lausuntoa pyydetty puolustusministeriötä, ohjattu Pääesikuntaan, koska maakuntakaavassa käsitellään tuulivoimaa (tuulivoimarakentamista koskevat lausuntopyynnöt osoitettava Pääesikunnalle).
- Pääesikunnan logistiikkaosasto esittää, että Pääesikunta lisätään osalliseksi muiden puolustusvoimien osallisten lisäksi.
- **MUUTOS OAS:IIN:** Pääesikunnan logistiikkaosasto lisätään osalliset –luetteloon.

Satakunnan lennosto

- Yhtyy Länsi-Suomen Sotilasläänin esikunnan laatimaan lausuntoon.
- Ilmavoimat voi osallistua kaavan valmisteluun myös jatkossa.
- Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua maakuntakaavakaavatyöhön.
- Ilmavoimille tullaan myös jatkossa tarjoamaan mahdollisuutta osallistua maakuntakaavatyöhön.

Sosiaali- ja terveysministeriö

- Maakuntakaavatyön osalliset –luettelossa ei ole mukana kuntien ympäristöterveydenhuollon edustusta. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että ainakin yhdeltä keskeiseltä kuntien ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueelta tulisi pyytää edustus kaavatyöhön osallisiin.
- OAS on tehty kattavaksi ja se ottaa huomioon kaikki ministeriön toimialaan liittyvät keskeiset kokonaisuudet.
- Pirkanmaan liitto pyytää lausunnot kunnilta kaikissa maakuntakaavan keskeisissä vaiheissa. Kunnat käsittelevät lausunnoissaan kaikki ne asiakokonaisuudet, jotka omasta näkökulmastaan katsovat keskeisiksi.

Trafi, Liikenteen turvallisuusvirasto

- Tuulivoimalat muodostavat lentoesteitä ja niiden vaikutus lentoliikenteeseen ja -turvallisuuteen tulee selvittää.
- Lentoestelupa Liikenteen turvallisuusvirastolta.
- Liikenteen turvallisuusvirasto esittää, että tuulipuistoalueen osalta osayleiskaavasta kävisi ilmi alueen korkein mahdollinen estekorkeus merenpinnasta mitattuna. Mahdolliset vaikutukset muille liikennemuodoille tulisi selvittää tuulivoimapuiston suunnitellun sijainnin osalta.
- Pirkanmaan liitossa on parhaillaan käynnissä tuulivoimaselvitys, joka on yksi maakuntakaavan taustaselvityksistä. Selvityksessä huomioidaan mm. lentoliikenteen sujuvuuden osalta Finavian korkeusrajoitukset (julkaistu 15.12.2011). Trafi:n kommentit huomioidaan tuulivoimaselvityksessä.

Tukes, Turvallisuus ja kemikaalivirasto

- **Kaavoituksessa tulee ottaa huomioon Seveso II -direktiivin 12 artikla, jonka periaatteena on, että vaarallisia kemikaaleja käsittelevät tuotantolaitokset ja varastot sijoitetaan erilleen muusta toiminnasta. Direktiivi edellyttää, että myös tuotantolaitosten ympäristössä tapahtuvassa maankäytön suunnittelussa otetaan huomioon tarve säilyttää pitkällä aikavälillä riittävä etäisyys em. kohteiden välillä.**
- **Huomioitava myös laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 3.6.2005/390 tuotantolaitoksen sijoitusta koskevat pykälät 17 §, 18 §, 19 § ja 20 §. Vaarallisten aineiden kuljettamisessa pitäisi huomioida asutuskeskukset ja mahdollisesti arat luontokohteet. Pirkanmaalla on turvallisuusselvityslaitoksia ja toimintaperiaatelaitoksia, joille on määritelty konsultointivöhykkeet. Konsultointivöhykkeet tulee huomioida tuotantolaitoksen ympäristön maankäytön suunnittelussa. Pirkanmaalla on myös muita ns. vähäisempiä kemikaaleja käsitteleviä varastoja, maakaasun runkoputki sekä voimalaitoksia ja lämpölaitoksia.**
- Merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.
- Seveso II -direktiivi sekä muut lait ja säädökset vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelystä huomioidaan tarvittavilta osin maakuntakaavoitustyössä.

YHDISTYKSET, YHTEISÖT JA YRITYKSET**Ampumaharrastuksen Pirkanmaan alueellinen neuvottelukunta**

- **Maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien ampumaratojen merkitsemistä maakuntakaavaan pidetään tärkeänä.**
- **Ampumaratojen määrittely maakunnallisesti ja seudullisesti tärkeisiin ja paikallisiin ampumaratoihin tulee tehdä koko maakuntaa koskevalla ampumarataselvityksellä (vuonna 2007 tehtyä selvitystä voitaisiin hyödyntää päivittämällä tehty suunnitelma vastaamaan muuttuneita olosuhteita).**
- **Ampumaharrastuksen Pirkanmaan alueellisessa Neuvottelukunnassa edustettuna olevat Suomen Ampumaurheiluliiton Hämeen alue, Metsästäjäliiton Pohjois-Hämeen piiri ja Suomen Riistakeskuksen Pohjois- ja Etelä-Hämeen sekä Satakunnan aluetoimistot, Pirkanmaan reserviläispiiri tulisi merkitä Pirkanmaan maakuntakaavan valmistelussa osalliset – luetteloon.**
- **Ampumaharrastuksen Pirkanmaan alueellinen neuvottelukunta on valmis tiiviiseen yhteistyöhön sekä tekemään ampumarataselvityksiä ja osallistumaan ampumaratojen ympäristövaikutusten arviointiin.**
- **Maakunnallisesti merkittävien ampumaratojen osoittaminen maakuntakaavassa tullaan tutkimaan kaavaprosessin aikana.**
- **Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua maakuntakaavatyöhön. Osalliset -luettelo on esimerkinomainen, kaavatyön osallisia ovat kaikki Pirkanmaan asukkaat ja toimijat. Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen ja vuorovaikutukseen.**
- **Pirkanmaan maakuntakaavalla 2040 on omat nettisivut ja ajankohtaisin tieto on saatavissa sieltä (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>).**

**Etelä-Alvari, Kaakkois-Alvari, Länsi-Alvari
(Tampereen kaupungin alueelliset työryhmät)**

- **Osallistumisesta laadittava päivittyvä yksityiskohtaisempi suunnitelma (sis. kohderyhmät, aikataulu, menetelmät).**
- **Alueelliset työryhmät toivovat jatkossakin voivansa olla mukana kaavan laadinnassa.**
- **Virkistysalueet: selvitysten tärkeyttä korostetaan, virkistysalueiden määrää ja laajuutta tulisi lisätä, talousmetsiä tulisi muuttaa virkistysalueiksi, luontokohteita on säästettävä rakentamiselta (Tampereella viheryhteydet, Saarenkärki ja Tohloppi), kaavalla tulisi ohjata virkistysreittien kokonaisuutta ja**
- **Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa maakuntakaavatyön edetessä.**
- **Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua maakuntakaavatyöhön. Kaavatyön osallisia ovat kaikki Pirkanmaan asukkaat ja toimijat. Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen ja vuorovaikutukseen.**
- **Kaavatyön pohjaksi laaditaan useita taustaselvityksiä, joissa tarkastellaan muun muassa virkistystä (reitit, alueet ja niiden kytkeminen toisiinsa ja muuhun maankäyttöön), liikennettä (tiestö, joukkoliikenne, vaihtopaikat, liityntäpysäköinti) ja palvelurakennetta**

-
- kytkä reitit toisiinsa yhdysreiteillä (eri kaupunginosia yhdistäviä reittejä) sekä merkitä ne kaavaan viheryhteysalueina, reitit tulisi olla hyvin saavutettavissa, reittien linjauksista tulisi järjestää osallistumista, reittien ja Natura-alueiden yhteys tulee huomioida, kaupunkiympäristöön tulisi turvata hiljaisia alueita ja ne tulisi ottaa mukaan kaavan ympäristövaikutusten arviointiin.
- **Väestörakenne ja Tampereen palvelualueiden suunnittelu:** väestönkasvun ja ikääntymisen haasteet huolellisesti. Alueiden käyttösuunnitelmat on laadittava siten, että niitä voidaan tulevaisuudessa muuttaa järkevästi.
 - **Liikenne:** pääväylien ja vilkkaiden risteysalueiden liikennettä koskevat selvitykset tulisi sisällyttää maakuntakaavan pohjaksi laadittavaan tietoaaineistoon. Miten lisääntyvä väestö saadaan mahtumaan kaupunkiseudulle ja miten siitä johtuvat ruuhkat ja paikoitusongelmat ratkaistaan? Asuinalueilla on oltava enemmän vaihtoehtoisia kokoojakatuja, ja niille ei tulisi ohjata kaikkea erityyppistä liikennettä. Valtakunnallisten ja seudullisten liikenneratkaisujen rinnalle tarvitaan enemmän paikallisia liittyviä ja liikenneratkaisuja.
 - **Täydennysrakentaminen:** kaikkea ei tule rakentaa täyteen vaan tulee kunnioittaa alkuperäistä aluerakennetta ja alueen perinteitä, lähiöitä koskeva inventointi tulisi tehdä sekä laatia niitä koskeva strategia. Monipuolinen asuntokanta ja -rakenne ja kaupunkimainen omakotiasuminen on tarpeellista jatkossakin.
 - **Kaupun palvelut:** maakuntakaavalla tulee ohjata vähittäiskaupan palveluiden sijoittumista ja turvata ne asutuskeskuksissa. Eri väestöryhmien mahdollisuudet asioida hypermarketeissa ja vastaavissa keskittymissä sekä keskittymien vaikutukset liikenteeseen tulisi arvioida kaavan valmistelussa kestävän kehityksen näkökulmasta.
 - **Keskuspuhdistamohankkeen tulisi olla** maakuntakaavan tasoinen asia ja se vaatii laajaa ja huolellista pohjaselvitystä.
 - **Ns. Tampereen Pasilan asemaa ja pysäköintialoa varten tulisi tehdä** maavaraus.
- (joukkoliikenne huomioidaan).
- Taustaselvityksissä on maakunnallinen lähestymistapa, joten yksityiskohtaisemmat ratkaisut ovat kuntien omaa suunnittelua.
 - Maakuntakaavatyössä lähtökohtana on maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen sekä ympäristön huomioiva kokonaisvaltainen suunnittelunäkökulma.
 - Maakuntakaavan pohjaksi laaditaan myös väestösuunnite ja kaavan aluevaraukset (esim. asuinalueet) mitoitetaan tämän mukaisesti.
 - Kaupan suuryksiköitä ohjataan maakuntakaavassa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti.
 - Keskuspuhdistamoasiaa tarkastellaan yhdyskuntatekniseen huoltoon liittyvien teemojen yhteydessä.
 - Liityntäpysäköintiä ja liikenteen terminaaleja tullaan tarkastelemaan maakuntakaavassa.
-

Hervanta-Seura ry, Suomen Ympäristökamari ja Suomen Maankäytön Seura

- Ilmoittaudumme osallisiksi vireille pantuun maakuntakaavoitukseen 2040. Odotamme vastausta ilmoittautumiseemme.
- Pyydämme tiedoksemme osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä kaiken aiheesta julkaistavan aineiston sellaisen valmistuttua.
- Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua maakuntakaavatyöhön. Kaavatyön osallisia ovat kaikki Pirkanmaan asukkaat ja toimijat. Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen ja vuorovaikutukseen.
- Pirkanmaan maakuntakaavalla 2040 on omat nettisivut ja ajankohtaisin tieto on saatavissa sieltä (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>).

Kangasalan Melojat ry

- Kohta tavoitteet/valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet/kulttuuri ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat (s. 14): Luotava alueidenkäyttölliset edellytykset ylikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen muodostamiselle sekä seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle Etelä-Suomessa ja suurilla kaupunkiseuduilla. Matkailukeskusten ja alueiden verkottumista on tuettava. Vapaa-ajan käytön vyöhykkeitä kehitettävä niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia.
- Vesijärvi: melontarata tulisi merkitä ja huomioida maakuntakaavassa. Kaavaan tulisi lisätä varaukset rantautumis- ja veteenlaskupaikoille etenkin Vesijärven itäpuolelle (ko. paikat lueteltu), ja rantautumis- ja veteenlaskupaikoille tulisi varata pysäköintialue. Vääksynjokeen tulisi rakentaa ja merkitä melontareitti (laajemman seudullisen virkistysmelonta-alueen muodostaminen yhdistämällä Vesijärvi Längelmäveteen). Jos yhtenäistä vesiyhteyttä on mahdoton suunnitella, niin korvaava reitti olisi mahdollisimmat lyhyt maareitti kanoottien kuljettamiseen.
- Roine: Saarikylissä tulisi selvittää rantautumis- ja veteenlaskupaikat ja ne tulisi osoittaa maakuntakaavassa.
- Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 alustavat tavoitteet (sivu 15): alueiden ja erityisesti vesialueiden virkistyskäyttö olisi suotavaa kirjata maakuntasuunnitelman ja maakuntakaavan tavoitteisiin.
- Maakuntakaavatyön aikana tarkastellaan seudullisesti merkittäviä virkistysreittejä, virkistysalueita ja niiden kytkemistä toisiinsa sekä muuhun maankäyttöön. Kaavatyöhön kuuluvat myös melontareitit.
- Rantautumis- ja veteenlaskupaikkojen tutkiminen ja osoittaminen kuuluu maakuntakaavaa yksityiskohtaisempaan suunnitteluun.
- **MUUTOS OAS:IIN:** Maakuntakaavan tavoitteita täsmennetään virkistyskäytön osalta.
- Maakuntasuunnitelman osalta esitetyt asiat merkitään tiedoksi.

Kangasalan Väkkyvä Vesijärvi ry

- **Yhdistys tukee maakuntakaavassa mainittuja seuraavia kohtia:**
- **1. Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon vesi- ja rantaluonnon suojelun tai virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt.**
- **2. Maakuntakaavoituksella on luotava alueidenkäytölliset edellytykset seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle erityisesti Etelä-Suomessa ja suurilla kaupunkiseuduilla.**
- **3. Maakuntakaavoituksessa on luotava alueidenkäytölliset edellytykset ylikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen muodostamiselle.**
- **Yhdistys näkee, että sen käynnistämän "Vesijärvi kartalle" -hankkeen tavoitteet sopivat myös muille maakunnan järville eli ovat käytettävissä maakuntakaavan laatimisessa (mielipiteessä kuvattu hanketta tarkemmin).**
- **Maakuntakaavatyön aikana tarkastellaan seudullisesti merkittäviä virkistysreittejä, virkistysalueita ja niiden kytkemistä toisiinsa sekä muuhun maankäyttöön. Kaavatyöhön kuuluvat myös melontareitit.**
- **Merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.**

Koivistonkylän Omakotiyhdistys ry

- **Maakuntakaavassa pitää tarkastella Tampereen kaupunkiseudun keskuspuhdistamon paikka. OAS:ssa mainittuihin lisäselvityksiin tulee lisätä selvitys Tampereen kaupunkiseudun keskuspuhdistamosta. Koivistonkylän Omakotiyhdistys haluaa osallistua selvityksen tekemiseen.**
- **Omakotiyhdistys korostaa MRL:n määräyksiä maakuntakaavan laadinnasta.**
- **Keskuspuhdistamoasiaa tarkastellaan maakuntakaavassa yhdyskuntatekniseen huoltoon liittyvien teemojen yhteydessä. Pirkanmaan liitto seuraa Tampereen keskuspuhdistamo -hankkeen etenemistä. Hankkeen suunnittelusta vastaavat vesihuollon toimijat kunnissa omista lähtökohdistaan käsin. Keskuspuhdistamon paikka tullaan osoittamaan maakuntakaavassa, mikäli laaditut selvitykset ja suunnitelmat sitä edellyttävät.**
- **Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua maakuntakaavatyöhön.**
- **Kaavaa laadittaessa noudatetaan maakuntakaavoitusta koskevaa lainsäädäntöä.**

Metsänomistajien liitto, Länsi-Suomi

- **Maakuntakaavan valmistelussa tulisi paneutua erityisesti maakuntakaavan todellisten oikeusvaikutusten esittämiseen, (kaavoitus ei ole maakuntakaavatasolla hallinnollinen keino suojella luontoa yleisesti tai tiettyjä elinympäristöjä, vaan keino koota maankäyttöön liittyvä tieto yhteen).**
- **Maakuntakaavan toteutuksessa tulee paneutua myös**
- **Koko maakunnan elinvoimaisuus on maakuntakaavan 2040 tavoitteena, samoin tavoitteena oleva luonnonvarojen kestävä käyttö käsittää uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämisen. Maakuntakaavoituksessa korostuu eri maankäyttömuotojen ja intressien yhteensovittaminen.**
- **Maakuntakaavatyössä energia on yksi**

Tampereen seudun MAL-sopimusten tilanteeseen ja niiden vaikutukseen koko maakunnan kehittämisessä (MAL-sopimukset saattavat heikentää pienten kaupunkien ja ympäröivän maaseudun kehittymisen mahdollisuuksia).

- Erityistä huomiota kiinnitettävä koko maakunnan elinvoimaisuuteen, erityisesti pohjoisella Pirkanmaalla erinomainen potentiaali uusiutuvien luonnonvarojen tehostuvaan käyttöön. Erikseen tulisi selvittää maaseudun mahdollisuudet toimia alueen kehittämisen perustana. Lisäksi tulisi paneutua ilmastoystävälliseen puurakentamiseen, metsäenergian mahdollisuuksiin sekä hajakentämisen tarjoamaan myönteiseen imagoon.
- Pirkanmaan taloudelle tärkeiden maaseutualueiden osoittamista suojelualueiksi tulee välttää.
- Metsänomistajien liitto Länsi-Suomi näkee välttämättömänä edustajansa läsnäolon Maakuntakaava 2040 valmistelun ohjausryhmässä sekä teemoja valmistelemissä työryhmissä. Lisäksi alueen metsänhoitoyhdistyksille tulee varata mahdollisuus osallistua kaavaselvitysten mahdollisiin teemaryhmiin.

selvityskokonaisuus, jossa myös bioenergian tuotantomahdollisuudet käydään läpi.

- Suojelualueiden riittävyttä tarkastellaan kaavatyön aikana. Lausunnossa esitetyt näkemykset merkitään tiedoksi jatkosuunnitteluun.
- Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua kaavatyöhön. Luonnonvarat on huomioitu ohjausryhmän kokoonpanossa (Metsäkeskuksen edustaja on ohjausryhmässä). Teemaryhmiin ja sidosryhmätapaamisiin tullaan kutsumaan asianomaisia tahoja. Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen.
- Pirkanmaan maakuntakaavalla 2040 on omat nettisivut ja ajankohtaisin tieto on saatavissa sieltä (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>).

MTK-Pirkanmaa

- Alustavat tavoitteet: mitä tarkoitetaan ympäristövastuullisella elämäntavalla? Mihin perustuu termi vastuullinen yhdyskuntarakenne? Kuka määrittellyt? Tutkitusti kaupunkilainen elämäntapa tuottaa suuremman hiilijalanjäljen kuin maaseutuasumiseen perustuva.
- Kaupunkien lievealueet merkittävä kaavaan, jossa ne ovat suunnittelutarvealueiden pohjana. Valtakunnallinen tavoite hajakentämisen suuntaamisesta kyliin ja taajamiin on syytä jättää huomioitta sen perusteiden ollessa vanhentuneita ja ristiriitaisia. Hajakentämisen vaikutus kuntatalouteen on syytä selvittää, jottei sitä käytetä väärin hajakentämisen hallinnassa, myös uudet hiilijalanjälkitutkimukset on syytä huomioida.
- Kyläkaavojen tilanne ja niiden tarve on myös syytä selvittää, tulevaisuuden asumismallit on syytä huomioida, erilaiset reittitarpeet on merkittävä vain
- Maakuntakaavan ympäristötavoitteet täsmentyvät kaavatyön aikana mm. maankäyttövaihtoehtojen yhteydessä.
- Hajakentämisen osalta maakuntakaavatyössä tullaan käymään tavoitekeskustelu.
- Pirkanmaan yleiskaavatilanne on osa maakuntakaavan taustatietoa.

liikkumistarpeena.

- **Maakuntakaavassa on huomioitava turvetuotannossa Pirkanmaan energiaohjelman tavoitteet suhteessa turvetuotantoon. Maakuntakaavan suojelumerkintä edellyttää erityistä tarvetta (merkintöjen vaikutukset ko. alueen hyödyntämiseen ja käyttämiseen tulee kuvata tarkasti kaavaselostuksessa).**
- **Kaavavalmisteluun tulee ottaa mukaan maaseudun ihmiset ja yritykset.**
- Pirkanmaan energiaohjelma on osa maakuntakaavan tietopohjaa. Maakuntakaavatyön aikana tullaan todennäköisesti käynnistämään uusi energia- ja ilmasto-ohjelma.
- Kaavatyön osallisia ovat kaikki Pirkanmaan asukkaat ja toimijat. Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen.
- Pirkanmaan maakuntakaavalla 2040 on omat nettisivut ja ajankohtaisin tieto on saatavissa sieltä (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>).

Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry

- **Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri haluaisi edustuksensa työryhmiin ja tilaisuuksiin.**
- **Luonnonsuojelupiiri kokee, että sen keskeisintä viestiä ei ole riittävästi huomioitu vaihemaakuntakaavojen yhteydessä.**
- **Tuulivoima-alueet sijoittuvat liian kauaksi olevasta infrasta.**
- **OAS:n lausuntopyyntöä ei ole toimitettu luonnonsuojelupiirille.**
- **Viheryhteyksien rinnalla on tarpeen mainita myös ekologiset yhteydet (s. 12). Viheryhteys on ihmisten virkistystä ja liikuntaa tukeva yhteys. Ekologinen yhteys on alue, jonka tarkoituksena on edistää eläinten liikkumista ja kasvien leviämistä esiintymisalueiden välillä. Maakuntakaavaan tulee luoda toimivia viheryhteyksiä ja hyviä ekologisia yhteyksiä.**
- **Maakunta- ja yleiskaavojen ristiriidat estettävä aiempaa paremmin (huolehdittava, että yleiskaavat noudattavat maakuntakaavaa).**
- **Selvitysluettelosta (s. 16) puuttuu selvitys suojelualueverkoston kattavuudesta. Suojelualueverkoston kattavuuden arviointi olisi luontevaa toteuttaa LUMO-ohjelman valmistelun yhteydessä.**
- **Pirkanmaan ympäristöohjelman tulokset on**
- Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua maakuntakaavatyöhön. Pirkanmaan liitto pyrkii tiedottamaan luonnonsuojelupiiriä tilaisuuksista ja tekemään sidosryhmäyhteistyötä.
- Pirkanmaan liitto pyrkii huomioimaan eri tahojen tavoitteet ja sovittamaan ne yhteen maakuntakaavatyössä.
- Tuulivoimaan liittyvä mielipide merkitään tiedoksi tuulivoimaselvitykseen.
- Lausuntopyyntöjen lähettämiseen kiinnitetään jatkossa entistä tarkemmin huomiota.
- Nykyisen maakuntakaavan viheryhteys-käsitteeseen sisältyvät ekologiset yhteydet. Luonnonsuojelupiirin esitys merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua varten.
- Maakuntakaavan toteuttaminen tapahtuu ensisijaisesti lausuntomenettelyn kautta. Maakuntakaavan ohjausvaikutukset on määritelty maankäyttö- ja rakennuslaissa.
- Pirkanmaan liitto seuraa LUMO-ohjelman etenemistä.
- Pirkanmaan ympäristöohjelma on osa maakunnallista

ehdottomasti huomioitava maakuntakaavassa.

- **Maakuntakaavassa on tavoiteltava kansallispuistojen ja muiden laajojen yhtenäisten luonnonalueiden kehittämistä. Nykyisen kaavan arvokkaiden alueiden (esim. maisemat, kallioalueet) merkinnät tulee säilyttää.**
- **Kaavan tavoitteet ovat yleispiirteisiä ja toisaalta keskenään ristiriitaisia.**
- **Maankäyttövaihtoehdot hyvä asia. Kuvattava vaihtoehto, jossa perinteinen kasvutalouden näkemys on korvattu luonnon ja ympäristön huomioon ottavalla, kohtuutalouteen perustuvalla maankäytöllä.**
- **Luonnonsuojelupiiri esittää, että Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys, Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ja Tampereen hyönteistutkijain seura osallistetaan aktiivisesti maakuntakaavan laadintaan.**

tietopohjaa.

- Maakuntakaavan tavoitteena on tunnistaa ja huomioida luonnon merkittävimmät arvot. Tavoitteita tarkistetaan kaavatyön aikana. Maisema-alueiden päivittämiseen tähtäävät selvitykset ovat jo käynnissä. Myös maakunnalliset kulttuuriympäristöt tullaan selvittämään. Arvokkaat kallioalueet huomioidaan kaavassa.
- Maankäyttövaihtoehtoja pohditaan vuosien 2012-2013 aikana.
- Toive osallistumisesta maakuntakaavan laadintaan otetaan huomioon luontoarvoihin liittyvässä osallismenettelyssä.
- Pirkanmaan maakuntakaavalla 2040 on omat nettisivut ja ajankohtaisin tieto on saatavissa sieltä (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>).

Pirkanmaan taidetoimikunta, Pirkanmaan aluetaidemuseo, Tampereen Taiteilijaseura ry

- **OAS:iin tulee sivulle 19 lisätä osallisiin Pirkanmaan taidetoimikunta, Pirkanmaan aluetaidemuseo ja Tampereen Taiteilijaseura ry.**

- Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua maakuntakaavatyöhön. Osalliset -luettelo on esimerkinomainen ja kaavatyön osallisia ovat kaikki Pirkanmaan asukkaat ja toimijat.
- Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen ja vuorovaikutukseen.
- Ajankohtaisin tieto on saatavissa Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 nettisivuilta (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>).

Pirkkalan Vasemmistoliitto ry

- **Tavoitteiston kohta 2 on täydennettävä tavoitteella sosiaalisesti tasa-arvoisesta yhdyskuntarakenteesta, jossa sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti eriarvoisten yhdyskuntien kehittyminen estetään.**
- **Vaikutusten arviointi: kaavatyön edetessä vaikutusten arviointia on vahvistettava ja arviointia koskevaa OAS:n lukua täydennettävä. Vaikutusten arvioinnissa käytettäviä menetelmiä ei ole kuvattu, ei myöskään vaikutusten seurannan tapaa. Vuorovaikutus- ja**

- Tavoite sosiaalisesti tasa-arvoisesta yhdyskuntarakenteesta on hyvän yhdyskuntasuunnittelun lähtökohta. Maakuntakaavan tavoitteet tulevat tarkentumaan kaavatyön edetessä. Tässä keskeisen vaiheen muodostavat maakuntakaavan maankäyttövaihtoehdot, joissa pohditaan muun muassa mielipiteessä esiin nostettuja näkökulmia.
- Vaikutusten arviointeja tehdään kattavasti kaavatyön eri vaiheissa maakuntakaavan edellyttämällä tarkkuustasolla. Vaikutusten arvioinnin menetelmät kuvataan kaavan myöhemmissä vaiheissa ja ne

arviointimenettelyissä on ympäristövaikutusten ohella selvitettävä osallisten kokemuksia ja käsityksiä kaavaratkaisuista. Vaikutusten arvioinnissa on tunnistettava ja eriteltävä esim. ympäristön viihtyisyydelle, terveellisyydelle ja turvallisuudelle haitallisten maankäyttövarausten sijoittumisen vaikutukset.

vaihtelevat teemoittain.

- Kaavaa laadittaessa noudatetaan maakuntakaavoitusta koskevaa lainsäädäntöä, joka koskee myös vaikutusten arviointia.
- Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen ja vuorovaikutukseen.

Rudus Oy

- Kiviaineshuollon järjestäminen edellyttää raaka-aineiden saatavuuden turvaamista ja tuotantoalueiden varaamista maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa. Kiviainesten ottoalueiden tulisi sijaita mahdollisimman lähellä käyttökohteita ja niiden tulisi olla pitkäikäisiä. Lisäksi jo avattuja ottoalueita tulisi hyödyntää tehokkaasti.
- Rudus Oy osallistuu mielellään kaavan suunnittelutyöhön ja on valmis tarjoamaan kokemuksensa ja asiantuntemuksensa Pirkanmaan liiton käyttöön. Rudus Oy esittää edustajaansa kiviainesten hyödyntämiseen liittyvään asiantuntijatyöryhmään sekä jätti yhteystiedot kaavaa koskevien asiakirjojen toimittamiseksi.
- Kiviaineshuoltoa on tarkoitus käsitellä pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamiseen tähtäävässä POSKI-hankkeessa. Hankkeen yhteydessä tullaan tapaamaan siihen liittyviä sidosryhmiä. Pirkanmaan liitto informoi Rudus Oy:tä hankkeen edetessä.
- Ajankohtaisin tieto on saatavissa Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 nettisivuilta (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>).
- Rudus Oy:n jättämät yhteystiedot on kirjattu ylös.

Suomen Leirintäalueyhdistys

- Pirkanmaan leirintäalueiden olemassaolo niiden nykyisessä toimintaympäristössä on turvattava kaavoituksella. Leirintäalueiden sijainti taajaman läheisyydessä on tärkeää. Mitä lähempänä ne kuntakeskustaa ovat, sen parempi.
- Merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.

Suomen melonta- ja soutuliitto, Tampereen Tako, Kangasalan Melojat ry

- Lausunto yhtenevä Kangasalan Melojat ry:n kanssa
- Lisäksi tuodaan esille lukuisia näkökohtia Tampereen Kaukajärven soutu- ja melontastadionin kehittämiseksi. Stadionin ja Kaukajärven erityisasema melonnan ja soudun kansainvälisten tapahtumien pitopaikkana tulisi ottaa huomioon (liitteenä yksityiskohtainen luettelo kehitysehdotuksista)
- Maakuntakaavatyön aikana tarkastellaan seudullisesti merkittäviä virkistysreittejä, virkistysalueita ja niiden kytkemistä toisiinsa sekä muuhun maankäyttöön. Kaavatyöhön kuuluvat myös melontareitit.
- Rantautumis- ja veteenlaskupaikkojen tutkiminen kuuluu maakuntakaavoitusta yksityiskohtaisempaan suunnitteluun.
- **MUUTOS OAS:IIIN:** Maakuntakaavan tavoitteita täsmennetään virkistyskäytön osalta.
- Kaukajärven soutu- ja melontastadion on osoitettu Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa Sst (soutu- ja melontastadion) –merkinnällä. Merkinnällä on haluttu korostaa stadionin merkitystä ja näin osaltaan

edesauttaa sen kehittämistä.

- Maakuntakaava toteaa maakunnallisesti merkittävien kohteiden/alueiden maankäytön. Kehittämishankkeiden toteuttaminen kuuluu kunnille, kaupungeille ja muille viranomaisille ja toimijoille.

Suomen riistakeskus

- **Lakisääteisten ampumakokeiden järjestäminen edellyttää kattavaa ampumarataverkostoa. Ampumarjoittelun tulisi olla mahdollista lähellä harrastajan asuinpaikkaa. Ampumaratojen merkitseminen kaavoihin suoja-alueineen turvaisi järjestäytyneen ampumarjoittelun ja edesauttaisi, ettei ampumatoiminnasta aiheudu ylimääräistä häiriötä muille ihmisille.**
- **OAS:ssa ampumarata-asiat on mainittu ainoastaan sivulla 16, kohdassa Laadittavat selvitykset/Ympäristöhäiriöt. Ko. kohdassa on kirjattu tarve ampumarataselvityksen tekemiselle. Aiempi Pirkanmaan ampumarataselvitys on tehty hiljattain vuonna 2007.**
- **Suomen riistakeskus näkee tärkeänä, että Pirkanmaan liitto tekee yhteistyötä Suomen ampumaurheiluliiton Hämeen alueen, Suomen Metsästäjäliiton Pohjois-Hämeen piirin sekä Suomen riistakeskuksen ja alueella toimivien riistanhoitoyhdistysten kanssa, vaikka ko. tahoja ei ole mainittu OAS:n Osalliset -kappaleessa.**
- **Suomen riistakeskus pyytää huomioimaan, että kaavoituksella on moninaisia vaikutuksia mm. luonnonvaraisten riistaeläinten luontaiseen liikkumiseen sekä erilaisten riistaeläinten ja ihmisten välille syntyvien konfliktien määrään. On tärkeää, että kaavoituksessa pyritään huomioimaan myös riistallisia näkökulmia. Esim. kattavan hirvieläinten metsästyksen järjestäminen alueellisesti vähentää onnettomuusriskiä liikenteessä.**
- **Suomen riistakeskus tekee mielellään yhteistyötä kaavan valmistelun eri vaiheissa niiden asioiden osalta, jotka liittyvät riistatalouteen ja asiantuntemukseemme.**
- Maakunnallisesti merkittävien ampumaratojen osoittaminen maakuntakaavassa tullaan tutkimaan kaavaprosessin aikana. Jo tehdyt selvitykset huomioidaan suunnittelutyössä.
- Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua maakuntakaavatyöhön. Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen ja vuorovaikutukseen. Osalliset -luettelo on esimerkinomainen. Kaavatyön osallisia ovat kaikki Pirkanmaan asukkaat ja toimijat.
- Kaavatyön edetessä kootaan teemaryhmiä, joihin tullaan kutsumaan laajasti eri sidosryhmien edustajia. Palautteessa mainitut tahot kirjataan ylös tätä silmällä pitäen.
- Riistallisten näkökulmien huomioiminen merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä (kuntajohtajakokous hyväksynyt 5.10.2012)

- **Kaupunkiseudun alustavat kärkitavoitteet maakuntakaavan laadintaan: 1) kaupunkiseudulle osoitetaan noin 75 000 asukasta vuoteen 2030 mennessä 2) kaupunkiseudun yhdyskuntarakennetta**
- Kaupunkiseudun alustavat kärkitavoitteet merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.
- Maakuntakaavan tavoitteita tullaan tarkentamaan

eheytetään ja suunnittelematonta hajarakentamista hillitään 3) kaupunkiseudun joukkoliikenteen vyöhykkeitä korostetaan 4) kaupunkiseudun kuntakeskustoja ja Tampereen ydinkeskustaa kehitetään kaupallisten toimintojen alueena 5) elinkeinojen uudistuminen.

- Kaupunkiseudun rakennesuunnitelma, liikennejärjestelmäsuunnitelma ja asuntopoliittinen ohjelma tulee huomioida maankäytön vaihtoehtojen laadinnassa.
- Kaupunkiseudun suunnitteluaineisto ja kaupunkiseudun osallistuminen kaavaprosessiin tulisi näkyä OAS:ssa vahvemmin.

maankäyttövaihtoehtojen pohjalta.

- Kaupunkiseudun rakennesuunnitelma, liikennejärjestelmäsuunnitelma ja asuntopoliittinen ohjelma ovat osa kuntien lähtötietokokonaisuutta, joka tullaan huomioimaan mm. maankäyttövaihtoehtojen laadinnassa.
- Kaupunkiseudun suunnitelmat on OAS:ssa nähty osana kuntien tuottamaa tietoa (mainittu OAS s.16).
- Tampereen kaupunkiseudun kunnat ovat vahvasti mukana maakuntakaavan laadinnassa. Kunnat ovat edustettuina mm. maakuntavaltuustossa ja – hallituksessa, maakuntahallituksen työjaostossa sekä maakuntakaavan ohjausryhmässä. Kuntien edustus on myös linkitetty laadittaviin suunnitelmiin laadittaviin suunnitelmiin ja selvityksiin. Pirkanmaan liitto pyrkii myös hyvää yhteistyöhön Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän kanssa. Kaavatyön edetessä kootaan teemaryhmiä, joihin tullaan kutsumaan laajasti kuntien ja muiden sidosryhmien edustajia.

Valkeakosken Seudun Kehitys Oy

- Pirkanmaan liitolta toivotaan jatkossa aktiivista tiedottamista.
- Osallisia ovat myös kuntien kehitys- ja elinkeinoyhtiöt.
- VASKE pyytää ottamaan huomioon seuraavat selvitettävät aihealueet: Turun radan kehittäminen ja välityskyvyn parantaminen, vt9 erityisesti tien liikenneturvallisuuden parantaminen, Tampereen kehä3 -selvitys (Valkeakoski-Lempäälä-Vesilahti-Tampere), mt3-moottoritein reunavyöhykkeen kartoittaminen elinkeinoelämän näkökulmasta (Konhon silloilta etelään), Etelä-Pirkanmaalle muodostuvan logistisen vyöhykkeen (Jutikkala-Konho-Tipuri-Kolkka) vaikutusten kartoittaminen.

- Maakuntakaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen ja vuorovaikutukseen. Ajankohtaisin tieto on saatavissa Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 nettisivuilta (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>).
- Maakuntakaavatyön osallisia ovat kaikki Pirkanmaan toimijat.
- Valkeakosken Seudun Kehityksen esittämät selvitettävät aihealueet merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.

Ylöjärven Pinsiön Kyläyhdistys

- Pohjavesialueille ei tule suunnata asutusta, moottoriteitä eikä rautateitä. Lisäasutusta ei pitäisi

- Merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.

-
- suunnitella Ylöjärven Pinsiön pohjavesialueille eikä Pinsiön vedenottamon lähisuoja-alueelle. Pinsiönkankaantien historiallista ja maisemallista arvoa ei tulisi muuttaa liiallisella rakentamisella. Pohjois-Pinsiössä on säilynyt vielä hyvin maaseutumainen ilme, jota ei pitäisi liiallisella asutuksen keskittämällä turmella. Myös maatalouden elinkeinotoiminnan harjoittamisen mahdollisuus tulisi turvata.
- Mielipiteeseen on myöhemmin lähetetty täydennys, jossa osoitetaan Pinsiön pohjavedenottamon pohjaveden muodostumisalueen sijainti ja korostetaan, että ko. alueen pohjavesien muodostumista ei pidä saattaa uhanalaiseksi.
 - Mielipiteen täydennyksessä todetaan myös, että Liikenneviraston määrittelemä 200 metrin levyinen varausalue oikoradalle tuntuu epäilyttävältä ja ylimitoitetulta. Lisäksi se vie maanomistajilta maa-alueita vuosikymmeniksi. Suunnitellaanko varausalueelle jotakin muuta käyttöä kuin rautatie, ja pitäisikö siitä tehdä YVA?
- Kaavaa laadittaessa noudatetaan maakuntakaavoitusta koskevia voimassa olevia ohjeita ja määräyksiä.
 - Aluevarausmielessä oikoradalla on hyvä varautua kaksiraiteiseen rataan. Radan vaatima tilantarve voi vaihdella huomattavasti mm. lopullisen linjauksen ja maastonmuotojen mukaan. Ratakäytävän leveys tarkentuu suunnittelun edetessä.
 - Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 valmistelutyöhön kytkeytyen Liikennevirasto ja Pirkanmaan liitto laativat yhdessä selvityksen Tampereen läntisestä oikoradasta. Selvityksessä karsitaan oikoradan linjausvaihtoehtoja ja määritetään radan sijainti maakuntakaavan vaatimalla tarkkuudella. YVA-menettely ja radan yleissuunnitelman laatiminen tulevat ajankohtaisiksi, kun ratahanke on lähempänä toteutusta. Maakuntakaavaprosessin yhteydessä tehty rataselvitys ei korvaa YVA-lain mukaista YVA-menettelyä eikä ratalain mukaista radan yleissuunnitelmaa.
-

ASUKKAAT

Kivikytö Tatu

- **OAS:ssa** tulee mainita, että maakuntasuunnitelma on ei-oikeusvaikutteinen suunnitelma, joka ei saa suoraan ohjata oikeusvaikutteista maakuntakaavoitusta. Oikeusjärjestyksen on oltava selkeä; maakuntakaava on ensiarvoinen.
- **OAS:ssa** tulisi selkeämmin tuoda esille, että foorumi-, työryhmä-, tai työpajatyypistä toimintaa, osalliskuulemista sekä asukastilaisuuksia painotetaan enemmän asukaslähtöisesti, eikä kuntien viranhaltijavetoisesti.
- Korostetaan OAS:n, MRL:n ja VAT:n maakuntakaavan laatimista koskevia säännöksiä.
- **MUUTOS OAS:IIN:** Maakunnan kehittämissasiakirjojen rooleja täsmennetään OAS:ssa.
- Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen ja vuorovaikutukseen sekä pyritään hyödyntämään erilaisia vuorovaikutusmenetelmiä. Kaavatyön osallisia ovat kaikki Pirkanmaan asukkaat ja toimijat. **MUUTOS OAS:IIN:** OAS:n tekstiä voidaan tältä osin selkiyttää.
- Kaavaa laadittaessa noudatetaan maakuntakaavoitusta koskevaa lainsäädäntöä.

Kivimäki Anne-Maija

- Kansalaisten osallistaminen jää liian vähälle huomiolle. OAS:ssa tulisi kiinnittää huomiota harvaan asuttujen alueiden asukkaiden mahdollisuuksiin osallistua kaavatyöhön ja vaikuttaa siihen asuinkunnasta riippumatta. Maakunnan asukkaiden tulisi olla yhdenvertaisessa asemassa kaavatyöhön osallistumisessa riippumatta asuinkuntansa toimintatavoista ja siitä, asuvatko taajamassa vai haja-alueella.
- Maakuntakaavaa varten pitäisi perustaa avoin verkkosivusto, jonne pitäisi koota kaavatyössä syntyvät artikkelit, tapahtumat ja työn alla oleva aineisto kommentoitavaksi ja jalostettavaksi. Facebookia tulee hyödyntää aktiivisesti.
- OAS:iin pitäisi sisältyä joukkoistamisen menetelmän käyttöönotto (kts. eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan tilaama selonteko joukkoistamisen käytöstä demokraattisessa uuden ajan päätöksenteossa).
- Kaavatyön osallisia ovat kaikki Pirkanmaan asukkaat ja toimijat.
- Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen ja vuorovaikutukseen. Asukastilaisuuksia pyritään järjestämään eri puolilla maakuntaa. Pirkanmaa on kuitenkin laaja maakunta, mikä on haaste osallistumisen järjestämiselle. Osallistumista pyritään helpottamaan ja sille pyritään tarjoamaan vaihtoehtoja sähköisillä osallistumisvälineillä.
- Pirkanmaan maakuntakaavalla 2040 on omat nettisivut ja ajankohtaisin tieto on saatavissa sieltä (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>). Pirkanmaan liitolla on myös karttapalvelu, jonka kautta voi keskeisissä kohdin antaa palautetta. Myös sähköpostitse voi ottaa yhteyttä Pirkanmaan liittoon.
- Maakuntakaavan osallistumista pyritään kehittämään koko prosessin ajan.
- Joukkoistamisen käyttö –ehdotus merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.

Kuparinen Esa

- **Onko haja-asutusalueelle mahdollista rakentaa esim. rakennustapaselvityksellä muiden kuin maanviljelijöiden tai metsänomistajien?**
- Rakennushankkeisiin liittyvä päätöksenteko ei liity maakuntakaavataso suunnitteluun.
- Rakennushankkeisiin liittyvä lupamenettely kuuluu kunnalliseen päätöksentekoon. Lukuun ottamatta ranta-alueilla, joissa uusien rakennuspaikkojen poikkeamis päätöksen tekee alueellinen ELY-keskus.

Lahti Tapio

- **Maakuntakaavassa huomioitava varaus Pirkkalan ulkoilureiteistä: Lastenajanvuoren reitiltä eteenpäin kirkonpiirin koululle, Aniaan ja edelleen Lempäälään. Talvella reitillä tulisi toimia kunnostettu hiihtoväylä. Kaavassa huomioitava myös ulkoilureitti Linnakalliosta Syrjän metsäautotietä Kuljuun ja Hakkariin. Näiden mainittujen reittien välisiä yhteyksiä tulisi myös miettiä.**
- Maakuntakaavatyön aikana tarkastellaan seudullisesti merkittäviä virkistysreittejä, virkistysalueita ja niiden kytkemistä toisiinsa sekä muuhun maankäyttöön. Kaavatyöhön kuuluvat myös melontareitit.
- Palautteessa esitetyt ulkoilureitteihin liittyvät asiat merkitään tiedoksi kaavan jatkosuunnittelua varten.

Lampinen Reima

- **Nettisivuilta ei löydy sellaista karttaa, josta näkisi tarkasti ne alueet, joille tuulivoimaloita on mietitty. Tuulivoimaloita ei saa tulla liian lähelle Siikanevan suoaluetta Orivedellä.**
- Merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.
- Pirkanmaan liitossa käynnissä olevan tuulivoimaselvityksen selvitysalueet ovat löydettävissä Pirkanmaan liiton karttapalvelusta (<http://kartta.pirkanmaa.fi>). Tarvittaessa tarkempiin kattoihin voi käydä tutustumassa Pirkanmaan liitossa.

Lähdeniemi Tuula

- **VT 12 välillä Huittinen-Vammala pitää kulkea vakiovuoro linja-autoja, jotta kaikilta tien varren pysäkeiltä pääsee kyytiin. Nyt ko. välillä kulkee vain pikavuoroja, ja ne eivät pysähdy vakiovuorojen pysäkeillä.**
- Maakuntakaavassa käsitellään alueidenkäyttöä ja yhdyskuntarakennetta strategisella tasolla.
- Joukkoliikenteen palvelutasokysymykset käsitellään Pirkanmaan ELY-keskuksessa.

Mäkkylä Aarre

- **Ylöjärven Teivaala-Mäkkylä kulttuurimaisema on arvokas, ja sitä ei saa tuhota rakentamisella.**
- Merkitään muistiin jatkosuunnittelua varten.

Rassi Marja

- **Tuulivoima-alue –kartta tulisi olla normaalilla karttapohjalla. Sinisestä merkinnästä ei pysty päättelemään, mihin aluetta oikeasti ehdotetaan, kun kartassa on vain kuntarajat.**
- Tutkittavana olevat tuulivoima-alueet esitetään maakuntakaavan pohjakartalla. Tarkemmat kartat on tarvittaessa saatavissa Pirkanmaan liitosta.
- **Vehoniemi ja vehoniemeläiset, Syrjänharju ja**
- TAVASE:a tarkastellaan yhdyskuntatekniseen huoltoon

pälkäneläiset tulisi vapauttaa TAVASE-uhkasta (tk1-merkintä pois kansallismaisemasta).

- **Maaseudun asukkaiden elämisen edellytykset on pakotettu viranomaissuunnittelulla ja –toiminnalla niin kapeiksi, että heidän luontainen motivaationsa viljellä ja varjella kotiseutuaan, ei pääse tuottamaan sitä ympäristöllistä hyvää, jota hurjaa vauhtia yksipuolistuva maaseutu tarvitsisi.**

liittyvien teemojen yhteydessä.

- Haja-asutusalueita koskevat samat hyvän yhdyskuntasuunnittelun periaatteet kuin muutakin ympäristöä.

Vahela Eeva, Armas Vahelan perikunta

- **Kaavan valmisteluun toivotaan osallistuvan kaikkien, jotka haluavat olla vaikuttamassa itseään kiinnostaviin asioihin kaavassa. Tämän vuoksi on keskeistä, että kaavan etenemisestä tiedotetaan maanomistajille ja kuntalaisille paitsi virallisessa ilmoituslehdessä ja kuntien kaavoituskatsauksissa myös niin, että tietoa tarjotaan aktiivisesti paikallislehdille.**
- **Kuntalaisten kaavatyöhön osallistaminen on tärkeää niin, ettei työstä aiheudu maanomistajille ja kuntalaisille kohtuutonta haittaa, vaan että yhteistyön tuloksena kaavasta syntyy hyvän elinympäristön ohje kuntakohtaiselle kaavoitustyölle.**

- Pirkanmaan liitto kiittää halukkuudesta osallistua maakuntakaavatyöhön.
- Kaavatyön aikana kiinnitetään erityistä huomioita osallistumiseen ja vuorovaikutukseen. Lehdistöä tiedotetaan kaikissa kaavan keskeisissä vaiheissa.
- Ajankohtaisin tieto on saatavissa Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 nettisivuilta (<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi>).